

„ESZTERLÁNC” Óvoda

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2010.

Tartalom

1. Óvodánk bemutatása	2.
2. Érték és célrendszerünk	3.
2.1. Értékazonosság csoportjainkban	3.
2.2. Alapelveink	3.
2.3. Nevelési célunk	4.
2.4. Küldetésnyilatkozat	4.
3. A „MI” óvodásaink – gyermekkép	4.
4. A „MI” óvodánk – óvodakép	5.
5. Az óvodai nevelés feltételei	5.
6. Nevelési feladatunk	6.
7. A megvalósulás megkülönböztető kritériumai, döntő tényezői	7.
7.1. Érzelmi nevelés, szocializáció	7.
7.2. Játék, élményen alapuló tanulásszervezés	9.
7.3. Egészséges életmód alakítása	11.
8. Általános tevékenységformák, feladatok	13.
8.1. Napirend, heti rend	13.
8.2. Néphagyomány ápolás, népszokások	14.
8.3. Vers, mese, dramatikus	22.
8.4. Ének, énekes játékok, zenehallgatás	24.
8.5. Rajz, mintázás, kézi munka	27.
8.6. Mozgás, mozgásos játékok, népi sportjátékok	29.
8.7. A környezet tevékeny megszerettetése	31.
8.8. Munka jellegű tevékenységek	36.
9. Együttműködések	38.
9.1. Család – óvoda	38.
9.2. Iskola – óvoda	39.
9.3. Bölcsőde – óvoda	39.
9.4. Könyvtár – óvoda	40.
10. A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök jegyzéke	41.
11. Felhasznált irodalom	46.

1. Óvodánk bemutatása

Óvodánk Szolnok külterületén található. Nagyon régi épület, iskolából lett átalakítva, így nem minden tekintetben ideális óvoda céljára. Ez egy négy csoportos óvoda. A csoportszobák három bejáraton közelíthetők meg. Sajnos összefüggő folyosó nincs, így egy csoportszoba csak kívülről illetve egy másik csoportszobán keresztül közelíthető meg. A két, középső részen elhelyezkedő csoportnak közös öltözője és mosdója van.

Az épülethez tartozó udvar mérete és egyéb jellemzői (fekvése, talaja) rendkívül kedvezőek. Az utóbbi években új fa játékokkal gazdagodtak a játszó területek, az udvar, a kert növényzete gondozott.

Minden csoportnak külön játszórésze van. A füves, kertes rész mellett, egy 300 m²-es betonos rész biztosítja a mindennapos szabadban tartózkodást.

A négy csoportos óvodánkban 8 felsőfokú végzettségű óvodapedagógus, 5 szakképzett dajka és egy, több szakmában jártas udvaros végzi a munkáját.

Az óvoda gyermekei falusias környezetből, zömében kertes családi házból, átlagos szociális körülmények közül kerülnek hozzánk. Környezetünkben lehetőség van a néphagyományok felelevenítésére, a népi kultúra ápolására. Közösségünk évek óta ennek szellemében szervezi hagyományőrző ünnepeit, melyben a szülők is aktív résztvevők.

Pedagógiai törekvésünk, hogy a gyermekeket a művészi élmények biztosításával érzelmileg nyitottá tegyük. A nevelés személyiség központú. Az óvodapedagógusok nevelő munkáját döntően áthatja a *gyermekek egyéni különbségeinek tiszteletben tartása*, a szereteten, érdeklődéssel alapuló magatartás, tolerancia.

A nevelők elsősorban a pozitív gyermeki megnyilvánulásokra koncentrálnak, azt állítják előtérbe. Megfigyelhető a megelőlegezett bizalom rendkívül ösztönző hatásának kihasználása a személyiségformálásban.

Fontosnak tekintjük a felnőtt és a gyermek együttműködését, a játék elsődlegességét. *A játékra alapozva szervezzük a gyermek igényeihez, életkori sajátosságaihoz igazított tevékenységeket, tapasztalatszerzéseket.*

Helyi pedagógiai programunk az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” programra épül, melybe *beépítettük a „Kompetencia alapú óvodai programcsomag” kipróbált és nevelési gyakorlatunkba illeszthető elemeit.*

2. Érték-, és célrendszerünk

2.1. Értékazonosság csoportjainkban

- Érzelmi nevelés
- Kompetencia alapú nevelés, képességfejlesztés.
- *Játék és tevékenységben történő projektrendszerű, kooperatív tanulásszervezés*
- Egészséges életmódra nevelés, *környezettudatos magatartás megalapozása*
- Művészeti nevelés
- Néphagyomány ápolás – jeles napok
- Anyanyelvi nevelés

2.2. Alapelveink

- Az óvodai nevelésünk igazodik a gyermek egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez.
- A játék óvodásaink elsődleges, természetes módon megjelenő tevékenysége, *a gyermek számára legfőbb élményforrás, a személyiségfejlesztés legfőbb színtere, a tanulás, a készség-, és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.*
- A gyermek jusson minél több tapasztalathoz, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse.
- *A gyermek önkéntes és cselekvéses tanulás útján jusson ismeretekhez, ahol a gyermek aktív, motivált, kíváncsi, ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása a cél.*
- Az óvodapedagógus lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen élményeket.
- *A gyermeknek igényévé válik a többiekkel való együttműködés,* de lehetőséget teremtünk arra, hogy egyedül is tevékenykedhessen.
- Óvodásainkat féltő, gondoskodó szeretet, stabil érzelmi biztonság veszi körül.
- Egészséges életmód iránti igény kialakítása, megalapozott és következetes, de rugalmasan kezelt szokásrendszer kialakításával.
- *Környezettudatos magatartás megalapozása* a felnőttek példamutatása alapján.
- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelés egészét.
- A családokkal való együttműködés, a családok segítése, nevelési szokásainak megismerése, közelítése az óvodai nevelés szokásaihoz.
- Az iskolára alkalmas gyermekek nevelése, *az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.*

2.3. Nevelési célunk

Az óvodásaink nyugodt, egészséges, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Kompetencia alapú neveléssel a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés biztosítása, elősegítése.

A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

A néphagyományok ápolásával a gyermekek érzelmi gazdagítása.

2.4. Küldetésnyilatkozat

Óvodánk olyan óvodai nevelést biztosít gyermekeinknek:

- amely a családi nevelést kiegészítve boldog óvodáséveket nyújt
- ahol jól érzi magát és elégedett a gyermek, a szülő és a nevelésben résztvevő alkalmazott
- ahol a gyermek, alkotó részese az óvoda mindennapi életének
- ahol érvényesülnek a gyermeki és szülői jogok
- ahol érték az - egészség
 - a helyes viselkedés
 - a természeti és társadalmi környezet
 - a másság elfogadása, tolerancia
- ahol a gyermek képessé válik az önkifejezésre és befogadásra
- ahol az óvoda nyitottságával, rugalmasságával képes a társadalmi környezet változó igényeihez alkalmazkodni, a belső értékstabilitás megtartásával.

3. A „MI” óvodásaink - gyermekkép

Az „Eszterlánc” Óvoda óvodásai szeretnek óvodába járni, nyitottak a környező világra, sok-sok élmény hatására erősen kötődnek környezetükhöz. *Fontos számukra környezetük megismerése, szeretete, annak védelme.* Tudnak felfedezni, érdeklődőek, kreatívak. Tisztelik és elfogadják egymást. Tudnak egymáshoz alkalmazkodni, *a tevékenységekben együttműködni.* A néphagyományok tisztelete, a művészetekkel való kapcsolatuk érződik magatartásukon.

4. A „MI” óvodánk - óvodakép

Az „Eszterlánc” Óvoda érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremt óvodásai számára. Az óvodában folyó nevelés segíti a gyermekek személyiségfejlődését, *a gyermekek egyéni készségeinek, képességeinek kibontakozását*. Gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkornak megfelelő alakításáról, az egyéni képességekhez igazodó műveltségterületek közvetítéséről. Változatos tevékenységek segítik a gyermekek *környezettudatos magatartásának kialakulását*. Sokféle tapasztalatszerzésre ad lehetőséget óvodásaink anyanyelvi fejlődéséhez.

5. Az óvodai nevelés feltételei

- Olyan befogadó környezetet teremtünk óvodásaink számára, ahol biztonságban és jól érezhetik magukat.
- Az óvoda udvara, a csoportszobák berendezése, a kialakított terek alkalmasak a gyermekek mozgás és játékigényeinek kielégítésére.
- Az óvodában dolgozó felnőttek együttműködő, mintát nyújtó, modellértékű tevékenysége segíti óvodásaink fejlődését.
- Elfogadó, támogató, bátorító magatartásuk a gyermekek érzelmi biztonságát segíti, erősíti.
- Megfelelő tárgyi eszközökkel *lehetőséget adunk a gyermeki tevékenységek differenciált gyakorlásához*.
- A művészetekkel való erős érzelmi kötődés kialakulását kiállítások, koncertek látogatásával, rendezésével segítjük.
- Az óvoda jeles napjainak megrendezésével a néphagyomány, a múlt értékeinek tiszteletét, megbecsülését erősítjük.
- *A gyermekek élményeken, tapasztalatszerzésen alapuló, cselekvéses tanulásához kirándulásokat, élményszerző sétákat, erdei programokat szervezünk*.
- Óvodásaink játéktevékenységét élményekkel, mindennapi élethelyzetek, szituációk megteremtésével motiváljuk.
- A szülők számára igényeiknek megfelelő bekapcsolódási lehetőséget biztosítunk, az óvodában a szülőkkel közös rendezvényeket szervezünk.

6. Nevelési feladatunk

A gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése az erkölcsi, szociális az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.

- Az erkölcsi – szociális érzelmek alakítása

A megfelelő, jól megalapozott szokásrendszer a biztonságos, derűs, szeretetteljes közösségi élet meghatározója. Egy ilyen közösségben a gyermek társas kapcsolatai, erkölcsi tulajdonságai, szokásai, formái kialakulnak. A sok-sok közös élmény, a közösen végzett tevékenységek erősítik az egymás iránti figyelmességet, megértést, felelősségérzetet, toleranciát. A pozitív érzelmek, amelyek a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában mutatkoznak meg, segítik a gyermekek között létrejövő kapcsolatokat, barátságok kialakulását, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek kibontakozását. Fejlesztjük a gyermek erőnlétét, alkalmazkodó képességét, harmonikus testi fejlődését.

- Az esztétikai érzelmek alakítása

Az esztétikai ízlést alapozó élményeket a mindennapi élet, a természet és a művészetek esztétikájának összekapcsolódásával érhetjük el. Az irodalom, a zene, a népművészet a képzőművészetek, a film, a televízió mind hatnak a gyermekek fejlődésére. Ezek mindenféle hatását pozitívan próbáljuk beépíteni nevelésünkbe. A bennünket körülvevő táj, a természeti jelenségek szépségei gyermeki szemtel gyönyörködtetőek. Kíváncsiak a környező növény-, és állatvilágra, az évszakok változásaira. De gyönyörködnek az épületekben, parkokban, kertekben, az alakított környezetben is. A kirándulások, a séták alkalmat teremtenek a szép és a csúnya megláttatására. Lehetővé tesszük a *környezetvédelemhez*, a környezetalakításhoz kapcsolódó érzelmi viszonyuk alakulását. A felnőttek példáján keresztül tapasztalatot szereznek a természetben való helyes viselkedésről. Fontos a mindennapi élet esztétikájára való figyelemirányítás, a viselkedés, illem, beszéd, öltözködés, tisztálkodás, étkezés szokásainak megismerése, gyakorlása.

- Az intellektuális érzelmek kialakítása

A gyermekek érdeklődésére, érzelmeire épülő tapasztalatszerzésekkel tesszük lehetővé az ismeretszerzést, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Ez segíti a gyermekeket abban, hogy jól tájékozódjanak, biztonsággal mozogjanak környezetükben. A

gyermekek kíváncsiságát felkeltő tevékenységet, a közösen gyűjtött tapasztalatok újra rendezése során kialakult problémahelyzetek megoldása segíti az egyszerű gondolkodási műveletek kibontakozását, logikus gondolkodásuk, *problémamegoldó képességük, kreativitásuk fejlődését*. A különböző kommunikációs játékok segítségével alakítjuk a gyermekek beszédkedvét, beszédaktivitását. Az érzelmi biztonságot nyújtó környezettel, amelyben jelen van a felnőtt személyes mintája, az alkotásra inspiráló eszközök állandó biztosítása, *segítjük a gyermekek önkifejezését*, hogy gondolataikat, érzelmeiket szóval, mozgással vagy vizuális eszközökkel szabadon megjeleníthessék.

7. A megvalósulás megkülönböztető kritériumai, döntő tényezői

7.1. Érzelmi nevelés, szocializáció

Célunk:

A szociális egyéni nevelés célja a *gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása* a közösség normái alapján.

Feladataink.

- Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése, beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi kapcsolatának kialakítása.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermek személyiségén belül az érzelmeknek fontos szerepük van. Ezért a biztonságot nyújtó, derűs, családi légkör megteremtése elengedhetetlen feltétel a gyermek személyiségének harmonikus fejlődéséhez. Már a beszoktatásnál érzelmi támaszt nyújtó környezetet alakítunk ki. Ötleteik, elképzeléseik érvényesülnek. Az óvoda helyiségeiben, udvarán szabadon mozoghatnak a megfelelő biztonság mellett.

Minden csoportnak hagyomány és szokásrendszere van, ez mélyíti összetartozásukat. Lehetőséget adnak arra, hogy a szülő és gyermek együtt ismerkedjen az óvodával. Megismerkedünk az otthon kialakult szokásaikkal. Jeleiket előzetes megbeszélés után kapják a gyermekek. Már a beszoktatás ideje alatt játékos formában gyakoroltatjuk a különböző tevékenységeket, *figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit, tempóját*. Lefekvésnél különös figyelmet fordítunk a személyes kapcsolatra (simogatás, mesélés). Az ilyen légkör megteremtése segíti a társas kapcsolatok alakulását. Közös élményekkel biztosítjuk a gyermekek együttműködését, a bátorítalanabb gyermekeket odafigyeléssel, bátorítással segítjük.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása

A nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet. Természetesen bizonyos korlátokkal együtt. Arra törekszünk, hogy a közösség meg tudja felelni az elvárásoknak. Az óvoda felnőtt közössége segíti a gyermek pozitív kapcsolatainak, bizalmának, biztonságérzetének kialakulását. A különböző feladatokat mindenki számára érthetővé tesszük, az egyéni sajátosságok figyelembevételével. A szülőkkel bizalmas kapcsolatot alakítunk ki az együttnevelés érdekében. Fontosnak tartjuk, hogy megértsük a gyermekek érzelmeit. A gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosítunk, pontos határok megjelölésével. Elvárásainkat röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazzuk meg és lehetőséget biztosítunk a javításra. Személyes perceket adunk minden gyermek számára, ahol elmondhatják saját érzéseiket és lehetőség nyílik mások érzéseinek meghallgatására, elfogadására. *Közös élményekre épülő tevékenységeken keresztül* segítjük erkölcsi tulajdonságaik kialakulását. A közös együttlétek erősítik együttérzésüket, segítőkészségüket, figyelmességüket. Fejlesztik akaratukat, önállóságukat, önfegyelmüket, kitartásukat, feladattudatukat, *alakítják együttműködő képességüket*.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez, ezt tükrözik érzelmeik, szavaik, tetteik.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása.
- Segítenek egymásnak és a kisebbeknek.
- Meghallgatják egymást és a felnőtteket.
- Képesek a tevékenységüket türelmesen befejezni.
- Szívesen dolgoznak a közösségért, együttműködnek társaikkal.
- Tudnak kezdeményezni.
- Elismerik hibájukat, képesek a kompromisszumra.

7.2. . Játék, élményen alapuló tanulásszervezés

Célunk:

Nyitott, kreatív, önkifejezésre képes, együttműködő, cselekvő gyermeki személyiség kibontakoztatása.

Feladataink:

- A játék feltételeinek biztosítása
- A gyermek *egyéni sajátosságainak, figyelembevételével* a játékfajta tartalmának gazdagítása.
- A beszédkészség fejlesztése.
- Sokszínű tevékenységekkel, élmény-, és tapasztalatszerzésekkel, felfedezések, kísérletezések lehetőségének megteremtésével spontán tanulási alkalmak megteremtése.

A játék feltételeinek biztosítása

Biztonságot adó, nyugodt környezetet teremtünk gyermekeink számára. A játszóhelyek kialakításánál figyelembe vesszük, hogy mit szeretnek játszani. Állandó és variálható kuckókat alakítunk ki. A játékidő zavartalanságát maximálisan biztosítjuk, és arra törekszünk, hogy az minél hosszabb legyen. Esztétikus játékeszközöket biztosítunk a gyermekeknek. Közösen gyarapítjuk a különböző játékfajtákhoz szükséges kellékeket. Egy-egy nap folyamán élményszerző sétákat, kirándulásokat szervezünk, ezzel is gazdagítva a játék tartalmát, hiszen az itt átélt élményeket a gyermekek beépítik játékukba

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével a játékfajta tartalmának gazdagítása

Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek rakosgathassák, rendezgethessék a játékeszközöket. Ezzel különféle módon gyakorolhatják a finommozgást. Összerakható, szétszedhető játékokat biztosítunk számukra. Közben fejlődnek érzékszerveik. Gyakorolják a látást, hallást, tapintást, fejlődik a mozgásuk. Már a legkisebbeknél is megjelenik a szerepjáték. Lehetőséget adunk arra, hogy kijátsszák magukból élményeiket. Mintát adunk nekik, segítjük a különböző helyzetek alakulását. Kialakítjuk a gyermekekben az igényt, hogy maguk készítsenek kiegészítő kellékeket, dramatizáláshoz szükséges eszközöket. Lehetőséget adunk a különböző irodalmi alkotások eljátszására. Megismertetjük a gyermekeket a mese hősök tetteivel, hangjával, mozdulataival és alkalmat adunk arra, hogy saját elgondolásuk alapján játsszák azt el. Megszerettetjük velük a bábozást és biztosítjuk ennek feltételeit.

Feladatunknak tartjuk, hogy különböző szabályjátékokat is megismertessünk a gyermekekkel, természetesen figyelembe véve az adott csoport fejlettségi szintjét. Elősegítjük, hogy minden gyermek megtalálja a neki legmegfelelőbb játéktevékenységet, olyat, amelyben sikerélményhez juthat.

A gyermek beszédképességének fejlesztése

A gyermek beszédét fejlesztik a társas kapcsolatok. Minden lehetőséget megadunk a megfelelő társas kapcsolatok kialakulásához. A szerepjáték során gyakorolhatják a különböző nyelvi formákat. Megteremtjük a bábozás feltételeit és ebbe bevonjuk a csendesebb gyermekeket is. *Különböző nyelvi játékokat játszunk, ennek segítségével felismerjük az egyes beszéd elemek fejlettségét és javítjuk azokat.* Könyvek nézegetésekor beszélgetünk a látottakról, ezzel szókincsük és gondolkodásuk fejlődik.

Tanulási alkalmak megteremtése

A játék alkalmat teremt arra, hogy jártasságoknak, készségeknek, képességeknek a kialakítását segítsük elő, amelyek elősegítik az akarati tulajdonságok fejlődését, a viselkedés alakulását. Játék közben a gyermek problémákat, feladatokat is megold. Fejlődik önállósága, a feladattudata. Szorgalmazzuk az együttes tevékenységeket, amelyben az utánzásos tanulási forma ad lehetőséget a gyermekeknek, hogy képességeik fejlődjenek. A probléma helyzetek kialakulását pedagógiai tudatossággal tervezzük, de a spontán adódó helyzetek lehetőségeit a nap folyamán kihasználjuk. Az ismeretek bővítése mikro csoportos foglalkozások keretén belül történik, ahol *a gyermekek a probléma megoldásához közösen, együttműködve, kooperatív módon jutnak el.* A tevékenységek, az *egyéni differenciált személyiségfejlesztés biztosítja a gyermekek fejlődését.* Az ismeretszerzés a gyermekek érdeklődésére alapozva, *élmények, tapasztalatszerzések biztosításával, a gyermekeket cselekedtetve,* projektrendszerű tanulásszervezéssel történik.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek a szabályokat betartani.
- Képesek játékhelyzetek létrehozására és a szerepek, eszközök önálló kiválasztására.
- Szívesen báboznak, dramatizálnak.
- Barkácsolnak, ezeket az eszközöket felhasználják játékukba.
- A gyakorlójáték csak elemenként jelenik meg a konstruáló és szerepjátékban.
- *Igényükké válik a társakkal való együttműködés.*
- Gazdag szókincsel rendelkeznek, megfelelő helyességgel fejezik ki magukat.
- Problémahelyzetekben képesek az önálló döntésre.
- Ismereteik, erkölcsi tulajdonságaik alkalmassá teszik a gyermekeket az iskolára.

7.3. Az egészséges életmód alakítása

Célunk:

A gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladataink:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségük biztosítása.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészsége, esztétikus környezet biztosítása.

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Igyekszünk a gyermekeket minél rövidebb idő alatt megismerni. Ebben segítenek bennünket a családlátogatások. Az itt szerzett tapasztalatokat feljegyezzük, a gyermekekről anamnézist készítünk. Megértő, meghitt viszony kialakítására törekszünk, a gyermekek gondozásakor tapintatosan közeledünk hozzájuk, hogy elfogadjanak bennünket. Fokozatosan, az *életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően*, a családdal együttműködve alakítjuk ki az egészségügyi szokások pontos menetét. Az azonos gyakoroltatás miatt a csoportban dolgozó felnőttekkel megbeszéljük ezeket. A napi háromszori étkezést biztosítjuk, illetve kiegészítjük azt a gyermekek által hozott gyümölcsökkel, az ezekből készített vitaminalátákkal. Az étkezések azonos időpontban zajlanak, a tízórai folyamatos, az ebéd kötött időtartamú, de figyelembe vesszük a gyermekek tempóját, egyéni szükségleteit. A gyermekek tisztaságigényének kialakításához szükséges alapvető feltételeket biztosítjuk. Ezeket a tevékenységeket bármikor, szükségleteiknek megfelelően önállóan végezhetik. Fontosnak tartjuk az öltözködéskor a rétegeességet, a ruházat tisztaságát, praktikusságát. A mindennapi mozgásigény kielégítését különféle udvari játékokkal, sokirányú mozgásos szabályjátékokkal, népi sportjátékokkal, körjátékokkal biztosítjuk. Mikro csoportos sétákat szervezünk. A mindennapi mozgás után a nyugodt pihenés elengedhetetlen. Ehhez biztosítjuk az optimális feltételeket (szellőztetés, csend). Mindig egy mesével vagy altató énekkel, zenével nyugtatjuk meg a gyermekeket. Figyelembe vesszük a különböző alvásigényeket. Lehetővé tesszük, hogy folyamatosan felkelhessenek.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermekeket azonnal elkülönítjük, értesítjük a szülőket, érkezésükig gondoskodunk a gyermekről. Gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel igyekszünk meggátolni a fertőzéseket. Az egészségük megőrzése érdekében sokat tartózkodunk friss levegőn, szabadon mozoghatnak, futkározhatnak. Napi kocogó-futó lehetőséget biztosítunk, ahol a gyermekek meghatározott futópályán önmaguk dönthetik el mennyit futnak. Ezek a rendszeres kocogások fokozzák a gyermekek állóképességét. A víz edző hatását jó idő esetén zuhanyozással biztosítjuk.

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet biztosítása

Esztétikus, harmonikus, gazdag tárgyi környezetet igyekszünk kialakítani, ezzel segíteni, kedvezően befolyásolni a gyermekek egészséges életmódjának alakulását. Tágas, többfunkciós mese-sarkot alakítunk ki, ezeket izléselesen rendezzük be. Minden csoportban van egy olyan hely, amelyet az évszaknak megfelelően alakítunk ki, itt helyezzük el a séták, kirándulások során gyűjtött terméseket, leveleket. Csoportszobáink alkalmasak szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. Óvodánk nagy udvara változatos játéktevékenységre ad lehetőséget. Fák, bokrok, virágzó cserjék teszik kellemessé a szabadban való tartózkodást. A füves területeken mozgásos tevékenységeket szervezünk. A szabad mozgást különböző ügyességi játékokkal, mászókákkal, mászókötelekkel biztosítjuk. Az udvaron egy csendesebb, meghittebb helyet alakítunk ki, amely alkalmat és lehetőséget ad szerepjátékokra, szabályjátékokra, műhelymunkára.

Óvodánk öltözőiben öltözőszekrények vannak, melynek polcait a gyermekek önállóan használják. Megfelelő szervezéssel ügyelünk arra, hogy a közösen használt öltözőben elkerüljük a zsúfoltságot. A mosdókban megfelelő méretű eszközök vannak, minden gyermeknek külön fogmosó felszerelése, fésűje, törülközője van.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- A gyermekek önállóan tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, amikor szükségesnek érzik.
- Önállóan használják a mosdót.
- Igénylik a zsebkendő használatát, helyesen használják azt.
- Esztétikusan terítenek, vigyáznak az asztal rendjére, tisztaságára.
- Tudják az evőeszközök használatát.
- Önállóan öltözködnek, vetkőznek, ruhájukat ki-, begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Kialakul bennük a tiszta, esztétikus környezet igénye és vigyáznak arra.

8. Általános tevékenységformák és feladatok

8.1. Napirend, heti rend

Napirend

Játék a csoportszobában vagy a szabadban

Személyes percek.
Egyéni és mikro csoportos tevékenységek a játékban.
Részképességek fejlesztése egyéni szükséglet alapján.
Folyamatos testápolási tevékenységek és tízórai.
Vers, mese, dramatikus játék

Játék a szabadban

Mikro csoportos élmény-, és tapasztalatszerzés.
Énekes játékok az udvaron.
Edzés: kocogás, futás.
Testápolási tevékenységek, ebéd.
Pihenés, alvás mesével, altató dallal, zenével.
Folyamatos ébredés, testápolási tevékenység.
Uzsonna.

Játék a csoportszobában vagy a szabadban

Részképességek fejlesztése egyéni formában.
Szabadon választható tevékenységek.

Heti rend

Délelőtti játékos, tanulási tevékenységek

- Minden nap szerepel a vers, mese, dramatikus játék.
- Heti egy-egy alkalommal szervezünk mozgás, mozgásos játékokat, rajz, mintázás kézi munkát, és zenei képességek fejlesztését.

Élményen és tapasztalatszerzésen alapuló tanulás

- Heti három alkalommal szervezzük a környezet megismerését.
- Egy alkalommal szervezünk énekes játékokat.

Délutáni játékos tanulás

- Részképességek fejlesztése egyéni formában.

A különböző tevékenységeket csoportjaink más-más napokon szervezik.

A tanulás szervezeti formái

- Kötelező
 - Mozgás, mozgásos játékok
 - Énekes játékok
 - Vers, mese, dramatikus játék
- Kötetlen
 - Rajz, mintázás, kézi munka
 - Ének-zene
 - A környezet megszerettetése, megismertetése

8.2.Néphagyomány ápolás, népszokások

Óvodánkban nagyon fontosnak tartjuk, hogy megismertessük a gyermekekkel népünk múltját. Valljuk: - aki nem ismeri saját múltját, az gyökértelessé válik. Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a néphagyomány ápolás. Az óvodai élet vezérfonalát az évszakokhoz kapcsolódó ünnepkörök és jeles napok jelentik. Az ünnepek, szokások keretét adnak munkánknak. A gyermekek megtanulják, hogy mindennek megvan a maga ideje, ez biztonságérzetet nyújt számukra.

A népi kultúra átörökítésén túl felvállaljuk a saját óvodai hagyományok megteremtését és ápolását, a természeti, a környezeti értékek megóvását.

Törekvésünk, hogy ebbe a munkába a szülőket is bevonjuk.

Szeretnénk elérni, hogy az élmények olyan összetartó erővé váljanak, amelyek bensőséges légkört hoznak létre, ezáltal segítik az „ünnepelni tudás” képességének kialakulását a gyermekek és a szülők körében.

Célunk:

- Tágabb és szűkebb környezetünk hagyományainak megismertetése, ápolása.
- A földhöz, a természethez való kötődés kialakítása.
- A lokálpatriotizmus és magyarságtudat megalapozása.
- A közösségi érzés fejlesztése, egymás megbecsülésére nevelés.
- Alkotókészség és *önmegvalósítás fejlesztése.*

Feladatunk:

A hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának megfelelő, számukra örömteli élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása és azoknak a nevelés folyamatába illesztése.

A hétköznapok, az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó ünnepek, a jeles napok szokásai az egyes tevékenységformákban a következő tartalommal jelennek meg:

- Vers, mese, dramatikus játék: népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, időjósok, névcúfolók, találós kérdések
- Énekek, énekes játékok, zenehallgatás: mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszeres zene
- Rajz, mintázás kézi munka: tárgykészítő népi játékok, sodrások, fonások, szövések, gyöngyfüzés, agyagozás, mézes kalács sütés
- A környezet tevékeny megszerettetése: találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások
- Mozgás, mozgásos játékok: ügyességi és sport játékok

Óvodánk néphagyományőrző jeles napjai

Szüret (október 01-től)

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)

Mikulás (december 06.)

Farsang (Vízkeresztől, Hamvazó szerdáig)

Március 15.

Húsvét (az első tavaszi napjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap és hétfő)

Május 1.

Pünkösöd (Húsvét utáni 50. napon)

Minden egyes napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez a gyermekek kíváncsiságát kielégítve változatos tevékenységeket biztosítunk. Ez a tevékeny készülődés, együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés teszi a jeles napokat izgalmassá, örömtelivé, amit együtt élünk át.

A jeles napok jellegzetes tartalmi korcsoportonként

Az őszi jeles napjai

Szüret

3-4 évesek

Megismernek néhány őszi gyümölcsöt (alma, szőlő, dió), énekeket, mondókákat, verseket hallgatnak ezekről és a szüretéről. Bekapcsolódnak a szőlő szemezésébe, megkóstolják a mustot, kedvük szerint vesznek részt a szüreti mulatságban. Megnézik az általános iskolások néptáncbemutatóját, ha kedvük van, bekapcsolódnak szüleikkel a táncba.

4-5 évesek

Őszi gyümölcsöket gyűjtenek, megismernek, eljátszanak egyszerűbb énekes játékokat. Részt vesznek a szüret előkészületeiben, pogácsát sütnek. Kedvük szerint bekapcsolódnak a szőlő szedésébe, préselik a mustot. Népi játékokat játszanak és együtt táncolnak az általános iskolásokkal.

5-6-7 évesek

Részt vesznek a szüreti multság szervezésében. Feldíszítik a csoportszobát gyümölcsökkel, pogácsát sütnek. Tudnak verset, dalt, mondókákat a szőlőről. Aktív részesei a multságnak. Szemezik a szőlőt. Termésekből egyszerű hangszereket készítenek (dióhéj pengető, csutkamuzsika).

A tél jeles napjai

Advent (Borbála nap – dec. 04.
Miklós nap - dec. 06.
Luca nap - dec. 13.
Karácsony - dec. 24-25-26.)

Advent négy hetének kiemelkedő ünnepe a Mikulás. December 06-án a Mikulás várás izgalmát fokozza, hogy bábelőadással lépjük meg óvodásainkat és a nagycsoportos bölcsődéseket. Olyan művészi értékű irodalmi alkotásokat választunk, melyek mély esztétikai, érzelmi élményt nyújtanak a gyermekek számára.

3-4 évesek

Megismerkednek az advent jelképeivel: koszorú, naptár. A naptár alapján minden nap készülnek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát, verset tanulnak a Mikulást és a karácsonyt várva. Egyszerű fenyődíszeket, ajándékokat készítenek szüleiknek. Megfigyelik a vízbe tett ágakat, Luca napján ültetett búzát. Ismerkednek a karácsonyi népszokásokkal. Almát, mézes diót esznek, mézeskalácsot sütnek.

4-5 évesek

Segítenek az adventi naptár elkészítésében. Naponta megnézik mik a további feladatok. Vízbe teszik a barackfa, gesztenye, orgona ágat Borbála napján (dec. 04.), búzát ültetnek Luca napján (dec. 13.). Almát fényesítenek, mézes kalácsot sütnek, fenyődíszeket, ajándékokat készítenek nehezebb technikával. Mikulás és karácsony előtt verset, dalt, mondókát tanulnak. Almát, mézes diót esznek.

5-6-7 évesek

Óvónői segítséggel adventi naptárt készítenek. Naponta megnézik és megoldják a kijelölt feladatokat. Borbála ágat hajtatnak, megfigyelik az időjárást, igazak-e a népi jóslások? Luca napján búzát ültetnek, kotyoló mondókát tanulnak. Verset, éneket, mondókát tanulnak Mikulásra, karácsonyra. Mézeskalácsot sütnek, amit maguk díszítenek. Fenyődíszeket, asztali díszeket, ajándékokat készítenek. Tököt sütnek, diót törnek, almát gerezdelnek.

Farsang

Télbúcsúztató népszokás.

Óvodánkban a farsang hagyományosan három napos ünnep

Komatálazás

Az első napon a koma csoportunkat, fánkot tartalmazó komatállal tiszteljük meg. Együtt játszunk, komaságot kötünk, elfogyasztjuk a fánkot, népzenere táncolunk.

Medve táncoltatás

A második napon csoportról csoportra járva felnőttek (szülők, dolgozók) a gyermekekkel közösen alakoskodó nép játékot adnak elő. A várakozás ideje alatt a többi csoportban kakasviadalt és tyúkverőzést játszanak a gyermekek.

A harmadik napon szervezzük a jelmezes mulatságot a helyi művelődési házban.

A nagycsoportosok vidám műsorral szórakoztatják a résztvevőket. a jelmezesek bemutatkozása után táncház, tombola és zsákbamaczka várja a gyermekeket és a felnőtteket.

3-4 évesek

Egyszerű technikával papíralarcot készítenek. Megfigyelik a farsangi fánk készítését. Komatálaznak a koma csoporttal. Részt vesznek a medve táncoltatásban és a népi ügyességi játékokban. Jelmezbe öltöznek, ha kedvük van, táncolnak, utánozzák a nagyobb gyermekek és a felnőttek táncos mozdulatait.

4-5 évesek

Farsangi álarcot készítenek, és azt díszítik. Részt vesznek a farsangi játékokban, megtanulnak rövid farsangi dalokat. Tréfás meséket, verseket hallgatnak. Részt vesznek a fánk kiszaggatásában. Komatálat visznek a koma csoportba.

5-6-7 évesek

Farsangi dalokat, bálba hívogató mondókákat tanulnak. Segítenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében. Hívogatják társaikat a multságba, részt vesznek a táncban, ügyességi játékokban, a medve táncoltatásban, a csoportszoba díszítésében, a komatál elkészítésében. Segítenek a fánk dagasztásában, szaggatásában. Vidám műsorral szerepelnek a jelmezes multságban.

A tavasz jeles napjai

Március 15.

A tavaszi ünnepkör jeles napját izgalmas készülődés előzi meg. Verseket, dalokat, táncokat tanulunk. Beszélgetünk a történelmi eseményről. Damjanich-szobornál, majd az iskolásokkal közösen óvodánkban ünnepelünk.

3-4 évesek:

Lovagoltatókkal, höcögtetőkkel szerzünk örömet a gyerekeknek. Rövid verset tanulnak. Katonásat játszanak, menetelnek. zászlót festenek. Részt vesznek az ünneplésben.

4-5 évesek:

Verseket, dalokat tanulnak. Menetelnek indulóra, népzene táncelemeket próbálgatnak. Csákót hajtanak, zászlót festenek. Katonásat játszanak. képeket nézegetnek, beszélgetnek a Szabadságharc eseményeiről. Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, az ünneplésben.

5-6-7 évesek:

Hosszabb verset, dalt tanulnak. Indulóra menetelnek, zenekart alakítanak. Próbálgatják a verbunk egyszerű elemeit. Csákót hajtanak. A fiúk kardot, pajzsot készítenek, katonásat játszanak. a lányok pártát készítenek, nemzeti színű szalagot fonnak. Feldíszítik a csoportszobát. Aktívan részt vesznek az ünneplésben.

Húsvéti ünnepkör

Virágvasárnap

A húsvétot megelőző héten a kiskegyetést és a zöldág-hordást elevenítjük fel. Szalmából kiskegyet készítünk, zajosan körbehordozzuk az udvaron, majd elégetjük. Fűzfaágból, virágokból zöld ágat készítünk, tavaszt köszöntő énekes játékokat játszunk a szabadban.

Húsvét

Óvodánkban a két legismertebb húsvéti szokást elevenítjük fel: a tojásfestést és a locsolást. Húsvét előtti hetekben megtalálható a csoportokban a barka és az aranyvessző ág, amely az ünnepre kinyílik, jelezve a tavaszt. A gyermekek otthonról kifűjt és főtt tojásokat hoznak, karcoljuk, festjük azokat, tojásfát készítünk. Húsvéti locsoló versekkel készülünk a húsvét-másnapi locsolkodásra, ajándékozáásra.

3-4 évesek

Locsoló verset tanulnak, az óvónő segítségével tojást festenek. Locsolkodnak és részt vesznek a játékokban. Bekapcsolódnak a „zöld ág” hordásba, a tavaszt köszöntő játékokba.

4-5 évesek

Nagyobb sétákat tesznek a környéken. Mondókákat, verseket tanulnak a locsoláshoz. A tojást viasszal írják, díszítik a csoportszobájukat. Segítenek a „zöld ág” elkészítésében, részt vesznek az énekes játékokban.

5-6-7 évesek

Festéssel díszítik az ablakokat, tavaszi ágakat gyűjtenek a határban, amit felhasználnak a „zöld ág” hordásba. Segítenek a kiskegyet elkészítésében, körülhordozásában. Verseket, mondókákat, énekeket tanulnak a locsolkodáshoz. A fiúk meglocsolják a lányokat, óvónőjüket, a dajka nénit. A lányok a fiúknak tojást készítenek nehezebb technikával.

Május 1.

Felelevenítjük a májusfaállítás szép szokását. A fiúk májusfát díszítenek az udvaron a lányoknak. A lányok ajándékokkal kedveskednek a fiúknak. Közösen körbetáncolják a fát.

3-4 évesek

A fiúk színes szalagok adogatásával segítenek a májusfa díszítésében. A lányok egyszerű ajándékot készítenek a fiúknak. A feldíszített fát körbe járják, tavaszi dalokat énekelnek.

4-5 évesek

A fiúk egyszerűbb díszeket készítenek a májusfára, segítenek feldíszíteni. a lányok ajándékot készítenek a fiúknak. Közösen énekelnek, táncolnak, figyelik a nagyobbak papírsárkány készítését.

5-6-7 évesek

Maguk készítik a díszeket a fára és közösen díszítik fel. Az elkészített papírsárkányokat eregetik, versenyeznek, kié száll magasabbra. Népdalokat, tavaszi dalokat énekelnek.

Pünkösöd

Kis király lánynak egy középsős 4-5 éves szép hangú kislányt választunk. Felöltöztetjük fehér ruhába, fátyolba, fejére tavaszi virágokból font koszorút teszünk. Négy nagyobb lány fátylat tart a királylány feje fölé, ők a „nyoszolyó” lányok. Így kísérik a kis királylányt csoportról csoportra pünkösdi dalokat énekelve. A kis királylány énekel, és rózsaszirmok földobásával mondja el jó kívánságait: „Ilyen bő termésetek legyen, és nagyra nőjön a búzátok!” Egy-egy szál pünkösdi rózsával köszönjük meg a jókívánságokat és a pünkösdölést. Majd a fűzfa koszorú alatt, amelyeket a fiúk tartanak, kivonulunk az udvarra, ahol a pünkösdi király kiválasztása következik versenyjátékkal (seprűlovaglás). Hagyomány szerint a győztes koronát kap a fejére, palástot a nyakába és egy kívánsága teljesülhet. Ezután vásári forgatag következik, ahol a gyermekek tallérokért vásárolhatnak a sok vásárfiából. A pünkösdi ünnepen részt vesznek az első osztályos gyermekek is.

3-4 évesek

Figyelik a nagyok készülődését, biztatják a versenyzőket. Szüleikkel együtt részt vesznek a vásári forgatagban.

4-5 évesek

Megtanulnak egy-két vásári kikiáltó rigmust. Vásárról szóló dalokat, meséket hallgatnak, erről szóló képeket nézegetnek, pünkösdi dalos játékokat tanulnak.

5-6-7 évesek

Közülük választunk nyoszolyó lányokat és kapu tartó fiúkat. A pünkösdi király és a királynéválasztáshoz, énekes játékokat, dalokat, egyszerűbb tánc lépéseket tanulnak. Elkészítik a tallérokat. Népi rigmusok, vásári kikiáltók tanulásával készülnek a vásárra.

Óvodánk saját hagyományai

Ovi-galéria

Negyedévenként (évszakkezdéshez igazodva) különböző képzőművészeti alkotásokat, a népi kultúra tárgyi emlékeit állítjuk ki. a megnyitóra meghívást kap az alkotó, a gyermek csoportok, a szülők képviselői. A megnyitóra a nagycsoportosok rövid műsorral készülnek. Ha lehetőséget kapunk az alkotótól, a nagyobb gyermekek figyelemmel kísérhetik a különböző technikákat vagy részt is vehetnek benne.

Évszaki koncert

Negyedévenként, az évszak zárásaként, az évszakok hangulatát idéző hangversenyt tartunk meghívott előadóművészekkel. Ha mód van rá, a gyermekek ki is próbálhatják a hangszereket.

Kézműves játszóház

Évszakonként játszóházat szervezünk, ahol hagyományos és új technikákkal ismerkedhetnek meg a gyermekek és a szülők.

Anyák napja

Verssel, dallal, ajándékkal, a nagyobbak süteménnyel készülnek. Az ünneplés tartalmát az anyával való együttjátzás, meghitt együttlét jelenti.

Ovi-gála

A nevelési év lezárásaként a művelődési házban műsort szervezünk, melyben minden csoport igényes, tiszta forrásból származó műsorral szerepel. Az általános iskolások és az óvodai felnőttek is előadással kedveskednek a résztvevőknek.

Gyermeknap

Erre a jeles napra a csoportok kirándulást, fagyizást, szülőkkel együtt töltött programokat szerveznek.

Iskolába menő gyermekek búcsúztatója.

Születésnapok

Számon tartjuk a születésnapokat. A szülinaposok süteményt, tortát hoznak. A gyermekek és felnőttek ajándékkal, verssel, dallal köszöntik az ünnepeltet, a nagyobb csoportosok meg is táncoltatják. Az ünnepeltet különféle kiváltságok illetik meg (pl. mese választás stb.)

A természetvédelem jeles napjai

Erdei óvodai programok

8.3. Vers, mese, dramatikus játék

Célunk:

A gyermekek értelmi-érzelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyek megalapozása, *önkifejezés segítése* meseélmények segítségével, rímek csengésével, *dramma játékkal*.

Feladataink:

- A meséléshez megfelelő nyugalmas színtér kialakítása.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes, csak tiszta forrásból való összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő tartalmak biztosítása (mesélés, verselés, dramatikus játékok).
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.

A meséléshez megfelelő nyugalmas színtér kialakítása

A csoportszobában kialakítjuk a nyugalmas, csendes mese-sarkot, ahol puha, színes párnákkal, saját csoport bábbal, gyertyagyújtással teremtjük meg a mindennapi mesélés, mondókázás, verselés meghitt légkörét.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Művészeti értékű alkotásokkal biztosítjuk az esztétikai élmény mélységét. A kisebbek versenyanyagát a népi mondókákból, zenei hatású versekből állítjuk össze.

Olyan meséket választunk, melyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődésekből áll. Később már a többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, novellisztikus, realiztikus mesék alkotják a gyermekek meséit.

Helyet adunk a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséinek is. A nagyobbak mesetárába már az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb meséken át beépítjük a tündérmeséket, a tréfás és a műmeséket. Meseregényeket olvasunk fel. A versanyagot népi mondókákkal, kiolvasókkal gazdagítjuk. Mi magunk is gyűjtünk a lakóhelyünkön rég feledésbe merült mondókákat, népi rigmusokat. Olyan verseket, meséket választunk ki, amelyek közvetítik a környezet megszerettetését, a néphagyományok ápolását és az évszakok szépségét.

A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz kapcsolódik. Lehetőséget teremtünk a vidám rigmusok korai megismerésére. A gyermekekkel együtt sokszor ismétljük az állathívogatókat, altatókat és kiolvasókat. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mesehallgatásra. Arra törekszünk, hogy többszöri mesehallgatás után legyenek élvezői a dramatikus feldolgozásának. A kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerű meséket. A párbeszédés formában előadott jeleneteket és a bábozásnál használt bábok számát fokozatosan növeljük. Csak olyan kellékeket használunk, ami elősegíti képek előhívását, a meséhez való kötődés kialakulását. A kiscsoportos gyermekkel 10-12 mondókákat és 10-14 új mesét ismertetünk meg.

4-5 éveseknél már kialakul a mese, vers szeretete. Igénylik és izgatottan várják az óvónő meséit. Játéukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, a bábozás, ismert mondókák, kiolvasók ismételtetése. Az új verseket, meséket a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához kapcsolódva választjuk meg. A 4-5 éves gyermekeknek 4-5 új mondókát, 5-6 rövid verset, 10-14 új mesét ismertetünk meg.

5-6-7 éves gyermekeknek 4-5 új kiolvasót tanítunk meg, de az előző évben tanultakat is ismételtetjük. Találós kérdésekkel, rímjátékokkal játszunk. A 10-15 új verset a gyermekek élményeihez kapcsolódva választjuk.

Délutáni pihenő előtt folytatásos mesét olvasunk a gyerekeknek és lehetőséget adunk a mese önálló befejezésére. Az év folyamán 15-20 mesét ismertetünk meg a gyermekekkel. A hallott élményekhez kapcsolódó vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. Ennek elősegítése érdekében albumot készítünk a tanult versekről, mesékről. A mesélés minden nap megjelenik az óvodában.

A gyermekeket zenei szignállal csalogatjuk a mesesarokba. Csak akkor kezdünk mesélni, ha mindenki ott van. *A hallott meséket vagy azok egyes jeleneteit a gyermekek a dráma játék segítségével fel is dolgozhatják, melynek hatása a szocializáció fejlődését, a közösségi magatartás erősödését is segíti.*

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése

A mese, a vers, a bábozás, a dramatikus játék a legtöbb lehetőséget adják a hangok helyes ejtésének kialakításához, a tiszta beszédhallás fejlesztéséhez, segítik a magán- és mássalhangzók helyes kiejtésének alakulását és a megfelelő artikuláció képését. Új fogalmak kialakulását is elősegíti. *Fejleszti a gyermekek szabad önkifejezését, a társasági kedve fokozását és a szerepvállalást.*

A fejlődés várható eredmény az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset, 15-20 mesét.
- Önkifejezésükben megjelennek a saját mesék, történetek.

8.4. Ének, énekes játékok, zenehallgatás

Célunk:

A közös éneklés, közös játék örömeinek megéreztetése, ezzel a gyermekek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának fejlesztése. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Feladataink:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A tevékenységben megjelenő jellegzetes zenei tartalmak biztosítása.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- *Kreativitásuk, önkifejezésük segítése névénekléssel és zenére mozgás során.*
- *Képesség fejlesztés az óvónő által irányított tapasztalatszerzés során, kötetlen, mikro csoportos formában.*
- A néphagyomány mozgásanyagának tiszteletben tartásával, új mozdulatok alakításával a gyermekek mozgáskultúrája fejlesztése.

A felhasznált zenei anyagok igényes, az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.

3-4 éves korban főleg ölbeli játékokkal ismertetjük meg a gyermekeket, amelyeket a felnőttekkel játszanak. A szeretet, a biztonságérzet kialakításának egy-egy láncszeme az arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. Álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható, 4-5 hangból álló énekes játékokat játszunk.

A 4-5 éveseket új mondókákkal, ölbeli játékokkal és énekes dalokkal ismertetjük meg. Megtanítjuk a csigavonal, hullámvonal és a szerepcserére épülő játékokat is.

Az alkalmi dalokat úgy válogatjuk össze, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni. Képesé tesszük a gyermekeket a kortárs művészeti alkotások hallgatására.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismereteit kiolvasókkal bővítjük, melyeket különböző játékhelyzetekben is tudnak alkalmazni. Értékes zenehallgatási anyagot válogatunk össze, főleg népdalokat, de megjelennek a más népek dalai, valamint a magyar klasszikus műzene is.

A tevékenységben megjelenő jellegzetes zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. Játék közben megismertetjük az alapfogalmakat és bemutatjuk a halk, hangos beszéd, mondóka, ének közötti különbséget. Megfigyeltetjük a csendet, a környezet hangjait és dallamjátszó hangszerek hangszínét. Különböző mozdulatokkal érzékeltetjük az egyenletes lüktetést. Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, zenei élmény biztosításával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez kapcsolódva nyújtunk zenehallgatási élményt.

A 4-5 éves gyermeket megismertetjük 4-5 új mondókával, 12-15 új gyermekdallal. Ismételtetjük a már korábban megtanult dalokat is. Körjátékok közül a szerepcserés, párválasztó, sorgyarápító játékok közül válogatunk. Lehetőséget adunk az önálló éneklésre és kisebb csoportban halk-hangos és a magas-mély hangok közötti különbség gyakorlására. Megismertetünk a gyermekekkel néhány népi ritmushangszert, amivel gyakorolhatják az egyenletes lüktetést, motívumok hangsúlyát és mondókák, dalok ritmusát. Különböző tevékenységekhez kapcsolva mindennapos zenei élményt nyújtunk.

5-6-7 éves gyermekekkel megismertetünk 4-7 új mondókát, 14-18 új énekes játékot és 3-4 alkalmi műdalt. A tanult mondókákhoz, gyermekjátékokhoz szimbólumot keresünk, amit a zenei polcon helyezünk el. Bonyolultabb játékokat válogatunk, mint pl. párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító, sorfogyó játékok. Megismertetünk néhány egyszerű tánclépést, amit utánzással sajátítanak el a gyermekek. Egyre több lehetőséget adunk az önálló éneklésre. A hallásfejlesztést elősegítő fogalompárokat összekapcsoljuk a tempóváltoztatással vagy dallambújtatással.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelést kötött és kötetlen formában szervezzük. A képességfejlesztő játékok mikro csoportos formában történnek. Az énekes játékokat kötött jelleggel, főleg az udvaron vagy a délelőtti levegőzés előtt tartjuk, így biztosítva a játék folyamatosságát. A differenciált szervezeti formát a csoport életkora, a gyermekek egyéni képességei, a csoport fejlettségi szintje határozza meg. A képességfejlesztő játékokat az óvónő által irányított tapasztalatszerzés során kötetlen, mikro csoportos formában történnek. Az évszak hangversenyeket (téli, tavaszi) az iskolák bevonásával tervezzük.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek. Ezért a lassított ének elősegíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A hangutánzó szavak éneklése, a névéneklés segíti a magán-, és a mássalhangzók helyes ejtését. A dalos játékok elősegítik a szókinccs bővítését.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat, szívesen énekelnek együtt is.
- Tudnak figyelni a zenehallgatásra.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Esztétikai élményt nyújt számukra az egyéni és csoportos éneklés, a zenét kísérő mozgásformák, tánclépések és ritmusok.
- *Zenei önkifejező tevékenységükre jellemző a kreativitás.*

8.5. Rajz, mintázás, kézi munka

Célunk:

A gyermekek önkifejező képességének fejlesztése, belső képi világuk gazdagítása, esztétikai érzékük, igényességük, kreativitásuk erősítése .

Feladataink:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése..
- A 3-6-7 éves gyermeknél tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A tevékenységek differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- Egyéni és közös élmények szervezése, a képzőművészeti alkotások megismerése során.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

A tevékenység gyakorlásához megfelelő méretű és minőségű eszközöket biztosítunk. A kiválasztásnál szem előtt tartjuk a praktikumot, a célszerűséget és az esztétikumot. Fontosnak tartjuk a megfelelő hely kialakítását. Építőjátékoktól messze, védett helyen. Külön asztalnál, ahol maximum 6 gyermek kényelmesen elfér. Így nyugodt légkörben tudnak dolgozni. Elegendő időt hagyunk a gyermekeknek az alkotásra. Az eszközöknek állandó helye van. Megtanítjuk őket a különböző eszközök biztonságos használatára. A mindennapi szabad játékhoz is biztosítjuk (a festéshez, rajzoláshoz, mintázáshoz, szövéshez, hajtogatáshoz, ragasztáshoz) szükséges feltételeket.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek, s azok tartalmának, minőségének fejlesztése.

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekeknek biztosítjuk, hogy játékosan ismerkedjenek meg az anyagokkal, eszközökkel, a különböző technikákkal. A tevékenységeket a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendeljük. Lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő témát válasszanak.

A képalakításhoz biztosítjuk a különböző eszközöket, a megfelelő technikai lehetőséget (festéssel, zsírkrétával, ragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal).

Segítjük a gyermekek képalakító tevékenységét és képességüknek fejlődését a szórt elrendezéstől, a képelemek, a részformák elemeinek egymáshoz rendelésével. Felfedeztetjük a különböző tárgyak formáit, megismertetjük a gyermekeket az anyagok alakíthatóságával. Többször megtekintjük a gyermekekkel az ovi-galériában kialakított alkotásokat.

4-5 éves gyermeknél a tevékenységet bővítjük. Képalakító tevékenységüket szándékos témaválasztással fejlesztjük. Használtatunk velük filc-, és rost irónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket. Képeket készítenek fonalból, spárgából, textilből, termésekből. Elősegítjük, hogy a plasztikai munkájuk egyre tagoltabbá váljon. Kérjük segítségüket az eszközök előkészítésében, elrakásában. Többször megnézzük és beszélgetünk az ovi-galériában kiállított alkotásokról.

5-6-7 éves gyermekek a megismert eszközöket, technikákat már bátran használhatják a képalakító tevékenységükben. Több alkalommal készítünk közös kompozíciót. Az ünnepekhez kapcsolódóan ajándékokkal kedveskednek szüleiknek, a kisebbeknek, a felnőtteknek. A tevékenységekhez a szülők bevonásával anyagokat gyűjtünk. Az ovi-galériában kiállított alkotásokat megmutatjuk a szülőknek is. Ellátogatunk kiállításokra, ahol műalkotásokban gyönyörködhetnek gyermekeink. Népi kismesterségekkel ismerkedünk, a hagyományos népi technikákat, motívumokat felhasználjuk alkotó tevékenységünkben.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenység feltételei a mindennapi játékban megtalálhatóak. Hetente egy alkalommal mikro csoportos formában szervezünk kötetlen formájú tevékenységeket. A tevékenységben képességeiknek megfelelően használhatják a differenciáltan felkínált eszközöket. Ebben a szervezeti formában biztosítjuk az egyéni segítségnyújtást, ahol minden gyermek megalkothatja az ajánlott eszközökkel képi, plasztikai elképzeléseit.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek egyéni módon valósítják meg elképzeléseiket, melyekre jellemző a részletező formagazdagság és a színek egyéni alkalmazása.
- Örömmel készítik alkotásaikat, közös kompozíciójukat.
- Plasztikai munkáik egyénibbé, részletezőbbé válnak.
- Téralkításban bátrak, ötletesek.
- Tudnak csodálkozni, tudnak gyönyörködni a szépben.
- Az alkotásokról megfogalmazzák értékítéletüket.
- Megismerkednek a népművészet formavilágával, élményekkel, tapasztalatokkal gazdagodnak.

8.6. A mozgás, mozgásos játékok

Célunk:

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességének fejlesztése játékos formában. Ezen belül a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megőrizzük a szabad mozgáskedvét.

Feladataink

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák és eszközök megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében.
- A szabad levegőn való mozgásos tevékenységek megszervezésével, feltételeinek biztosításával szerepet vállalunk a gyermekek egészségének megőrzésében, megóvásában.
- A mozgással kapcsolatos kifejezések használatával, a gyermekek szókincsének fejlesztése.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

Az óvodás gyermek létszükséglete a szabad mozgás, ez által fejlődik testi képessége s kihat az értelmi, akarati, szociális képességek fejlődésére is. Ezért a napirendben lehetőséget biztosítunk a szabad mozgásra a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A gyermekek nagymozgásának fejlődését jól szolgálják az óvoda udvarán lévő mozgásfejlesztő eszközök és tág tér, mely zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert alatt megismert mozgásformák többszöri megismétlésére.

A 3-4 éves gyerekek irányított mozgásos tevékenység során a nagymozgások fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Fokozatosan kialakítjuk a biztonságos együtt mozgáshoz szükséges alapvetőszabályokat az egymáshoz való alkalmazkodást. Megismertetjük őket különböző járás-futás gyakorlatokkal: járás-futás különböző irányban, járás-futás feladattal, síkban elhelyezett akadályok kerülgetése a különböző futásformákat játékosan.

Ugrásgyakorlatok: szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásokból való fellépés majd leugrás.

Sok változatos egyensúlyozó játékot játszunk. A különböző mozgásos játékokhoz kézi szert alkalmazunk: babzsák, szalag, labda, karika.

A labdagyakorlatok: hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobása, elkapása, labda leütés, elkapás jól fejlesztik a gyermek reakcióképességét. A mozgásos játékok adnak lehetőséget támaszgyakorlatok gyakorlására (csúszások, kúszások, mászások), a talajtorna elemi közül a gurulás a test hossz tengelye körül, melyek a törzsizomzatot erősítik.

A mozgásfejlesztő játékokat úgy tervezzük, hogy azok ne legyenek se túl könnyűek, de túl nehezek, készítsük a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Ebben a korban még fontos a mintakövetés, ezért gyakorlatokat, játékokat egy időben mondjuk, mutatjuk, együtt mozgunk a gyerekekkel, így biztosítjuk a gyermekek számára a különböző, mozgásra készítő eszközöket: bordásfal, labda, karika, szivacs szőnyeg. Ezért a játék során is kedvük szerint gyakorolhatják a már megtanult mozgásformákat.

A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásban még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. A futásgyakorlatokat bővítjük: pl. futás 3-4 akadályon át fel-, és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb. Az ugrásgyakorlatok egy lábon, páros lábon szökdeléssel végeztetjük. Gyakoroljuk a felugrást két lábról, leugrást két lábra, játékos helyből távolugróversenyt rendezünk. A dobásgyakorlatok során próbálgatjuk a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajítással, haránt terpeszállásból. Gyakran játszunk labdával, így a gyermekek egyre ügyesebben tudják feldobni, elkapni, különböző testhelyzetben gurítani. A teremben és a szabadban minden lehetőséget megragadunk és kihasználunk a támaszgyakorlatok elvégzésére: csúszás, kúszás, mászás a talajon és a szereken. A talajtorna elemeként a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata a „csikó rugdalózás” fordul elő. Kiemelt hangsúlyt fektetünk az egyensúlyérzék fejlesztésére, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódására. Az egyensúlyozó játékokat változatosan, fokozatosan nehezítésekkel végeztetjük: talajon, 5 cm széles vonalon, vízszintes, alacsony pad szélesebb, keskenyebb részén, vízszintes létré fokai között, fokain, rézsútós padon, rézsútós létra fokain járás. Az oldaliság megkülönböztetésénél már használjuk a jobbra, balra kifejezéseket. Ezt a kezükön lévő gumiszalag segíti. Tervezzük lábboltozat erősítő speciális járás és gimnasztikai gyakorlatokat. A teremben lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek szabad időben is ismételtetni a szervezett foglalkozásokon megismert mozgáselemeket.

Az 5-6-7 éves gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játék formájában szívesen ismételnék. Nagy hangsúlyt fektetünk az észlelés, az alaklátás formaállandóság mozgás közbeni fejlesztésére, a finommotorika alakítására és a szabályjáték gyakorlati alkalmazására. Sokat tornázunk kézi szerekekkel: szalagokkal, rövidebb-hosszabb botokkal, kisebb-nagyobb labdákkal, kendőkkel. Egyre több fogó, futó, ügyességi játékokkal ismertetjük meg a gyerekeket. A szabályok bonyolultabbak lesznek, sor- és váltóversenyekkel egészülnek ki. A futás feladataiban megjelenik a fokozódó futás, a gyors futás és a lassú futás. Sorozat ugrásokat végeznek különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas-, és távolugrásokat. A labdagyakorlatok labdavezetéssel, egykezes alsó- és felső célzott irányú dobásokkal bővülnek, párokban labdázhatnak. A támaszgyakorlatokat pók-, rákjárással, talicskázással bővítjük, melyeket versenyjátékok során alkalmazunk. Gyakorolják a talajtorna elemeit: gurulóátfordulás, a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. Egyensúlyozó gyakorlatokat végeznek nehezített formában is: kar- és lábmozgásokkal összekötve.

A különböző szervezeti formák és eszközök megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében

A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztály számára heti egy alkalommal szervezzük. Lehetőséget teremtünk a csoportok között az azonos életkorú gyermekek együttmozgására. A mindennapi testedzést: a kocogást, a futást mindhárom korosztály végzi. A futás mennyiségét a gyerekek szabadon határozzák meg. A napi futást, mozgást kiegészíti még a vizes edzés, pancsolás, télen szánkózás, csúszkálás. A szabadban szervezett énekes játékok, népi versenyjátékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését. Évente egy alkalommal közös sport programot szerveztünk a szülőkkel, amikor különböző versenyjátékokban a szülő és gyermek közösen, együtt vehet részt.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Mozgásuk összerendezetté válik.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 5-100 métert kocogni.
- *Önállóan képesek a differenciált mozgásformák végzésére.*
- Egyszerűbb szakkifejezéseket ismernek.
- *Képesek a társaikkal való együttműködésre.*

8.7. A környezet tevékeny megszerettetése

Célunk:

A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakulása a természeti-, emberi-, tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermek mennyiségi, alakú, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Feladataink:

- Változatos lehetőségeket biztosítunk a sokoldalú tapasztalat-, és élményszerzésekre, az gyermeki kíváncsiság kielégítésére, *egyéni felfedezésekre*.
- A természeti – társadalmi - matematikai témák feldolgozásakor a helyes arány megtartására törekszünk.
- *A tevékenységekben rejlő matematikai tapasztalatok lehetőségeit kihasználjuk*.
- A gyermek kommunikációs készségének fejlesztését segítjük a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

Arra törekszünk, hogy a gyermekek a közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát. Az először óvodába kerülő gyermekeket esztétikus, melegséget, szeretet sugárzó környezet várja, ezzel segítjük a beilleszkedést, az óvoda elfogadását, megszerettetését.

A 3-4 éves gyermekeket először közvetlen környezetükkel ismertetjük meg: az óvoda helyiségeivel, a többi csoportba járó gyermekekkel, az óvoda felnőtt dolgozóival. Megfigyeljük az óvoda udvarán lévő fákat, virágokat. A környező utcákban tett séták során megfigyeljük az évszakok szépségeit, növényeit, az időjárást. A természet-sarokba terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakra jellemző képeket gyűjtünk. Gondozzuk a szoba növényeit, csíráztatunk, magvakat ültetünk cserépbe, megfigyeljük a kikelt magvak növekedését. Gondozzuk az akváriumban, terráriumban tartott kisállatokat (halak, teknősök). Télen etetjük a madarakat. Az udvarra kihelyezett madáretetőkbe magvakat, szallonát hoznak a gyerekek. A növényekről, állatokról, évszakokról, családról képeket gyűjtünk, ezekből albumot készítünk. *Minden alkalmat megragadunk, hogy a gyermekek a tapasztalatokat közvetlen élményszerzés útján, önállóan cselekedve, kísérletezve, felfedezve szerezzék.* Az év során többször ellátogatunk egy-egy gyermek otthonába, ahol megfigyelhetjük a házi állatokat, a kertben lévő növényeket, bogarakat. Más alkalmakkor a hosszabb ideig hiányzó csoporttársakat látogatjuk meg, ekkor a gyerekek megismerik mások családját. Beszélgetünk a család tagjairól, munkájukról, otthonukról. Ezután meghitt közös beszélgetések, az élmények felidézése következik.

Megismerjük az óvoda utcáját, a közelben található boltokat, fodrász üzletet, orvosi rendelőt, másik óvodát, iskolát. Beszélgetünk a környezetben található formákról, nagyságbeli, mennyiségbeli jellemzőkről. Vadállatok életéről 5-10 perces videofilmet nézünk.

A 4-5 éves gyermekek élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl az óvoda közvetlen környezetében szervezzük. Megfigyeljük az évszakok szépségeit, megtapasztaljuk az időjárás változásainak hatását az öltözködésünkre, a madarakra, a fákra. Folyamatosan gyűjtjük a természet kincsét (termések, gyümölcsök, zöldségek), amit lehet felhasználnunk befőtt, savanyúság készítésére, illetve barkácsolásra (kukorica, csuhéj, színes falevelek, bogyók, magvak).

Összefüggést keresünk az évszakok és az emberek tevékenységei között (őszi szántás, betakarítás, gyümölcs, savanyúság eltevése, tavasszal vetés, kiskertek gondozása). A gyermekek részt vesznek a csoport veteményes kertjének gondozásában (locsolás, kapálás, betakarítás). A csoportban magvakat csíráztatunk, ágakat rügyeztetünk, gondozzuk a csoportszoba növényeit. Megbeszéljük, mi kell a fejlődésükhöz. Közösén készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből, az évszakok szépségeit, jelenségeit, az időjárás változásait az évszakokat mutató jel-táblákon jelezzük. Séták alkalmával ellátogatunk egy-egy gyermek otthonába, képeket gyűjtünk a család tagjairól. A gyermekek be tudják mutatni saját családjukat, otthonukat. Beszélgetünk a felnőttek munkájáról, ellátogatunk a fodrászüzletbe, orvosi rendelőbe, élelmiszer boltba. Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait, megismerjük a személy- és teherszállító járműveket.

Megfigyeljük a környezetünkben lévő matematikai tartalmakat: kisebb-nagyobb, ugyanakkora, több-kevesebb, ugyanannyi, alacsonyabb, magasabb, számosság 5-ig. Rövid video filmet nézünk a vadon élő állatokról.

Az 5-6-7 éves gyermekkel megismertetjük az óvoda tágabb környezetét. Ellátogatunk a városban található múzeumba, színházba, kiállításra, bölcsődébe, óvodába, iskolába. Vasútállomásra, repülőtérre, építkezés helyszínén megfigyeljük az építők munkáját. Lehetőség szerint utazunk buszon, hajón, vonaton, a közlekedéssel kapcsolatos ismereteinket bővítjük, a szerzett sokféle információt rendszerezük. Önállóan észreveszik a matematikai tartalmakat: kisebb-nagyobb, ugyanakkora, több-kevesebb, ugyanannyi, alacsonyabb, magasabb, szélesebb, keskenyebb, hosszabb, rövidebb, számolnak a 10-es számkörben. Megfigyeljük az évszakok szépségét, a színek arculatát, a környezet szennyeződését. Víz, levegő, föld, a növények fejlődési feltételeit. Gondozzuk az akváriumot. Floráriumot rendezünk be. Magvakat csíráztatunk, növényeket ültetünk. Próbálkozunk a tőosztással való szaporítással. Megismerünk néhány gyógyfűvet, mezei virágot.

A Föld napján (április 22.) környezetvédelmi nap keretében rendbe tesszük az óvoda környékét (takarítás, szemét összeszedése), és beszélgetünk arról, miért fontos megőrizni a vizek, a levegő és a föld tisztaságát.

Egyszerű kísérleteket végzünk növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és talajjal (földigilisztafarm, katicabogár altatás, víz tulajdonságai: mi történik, ha a növényt nem locsoljuk vagy szappanos vízzel locsoljuk, melyik tárgy süllyed el a vízben, melyik nem).

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, a napszakokat bemutató táblát önállóan kezelik.

Tisztában vannak a család fogalmával, be tudják mutatni saját családjukat, a családtagok családon belül elfoglalt helyét, szerepét. Ellátogatunk néhány szülő munkahelyére, beszélünk a munka fontosságáról.

Megfigyeljük a környezetünkben lévő házi álatokat, összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját. A vadon élő állatok környezetét, életmódját video filmekben nézzük meg. A gyermekeknek lehetőségük van érdeklődésük szerint egy-egy filmet többször is megnézni.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekek ismeretszerzése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban történik, *közvetlen tapasztalat és élményszerző udvari megfigyelések és séták alkalmával.* A látottakat a gyermekek elmesélik egymásnak. Amikor már mindenki megfigyelte a témát, ismereteinket rendszerezzük, megnézzük ki mit gyűjtött, albumot készítünk közösen, közben a gyermekek elmondják egymásnak tapasztalataikat, véleményüket. *Projekt módszer segítségével szervezzük a témák feldolgozását, amelyben kooperatív tanulási technikák alkalmazásával rendszerezzük az ismereteket.*

Saját innovációnk az erdei program, ami az egész nevelési évet átfogja.

Az innováció megvalósítási programja

<i>Helyszínek</i>	<i>Megvalósítás időpontja</i>	<i>Felelős</i>	<i>Résztvevők</i>
<i>Tiszaligeti-tó környéke, élővilága</i>	<i>Ősz</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>4-5 évesek</i>
<i>Holt- Tisza-part</i>	<i>Ősz</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>4-5 évesek</i>
<i>Tiszaligeti-tó környéke, élővilága</i>	<i>Ősz</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Holt- Tisza-part</i>	<i>Ősz</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Zagyvapart</i>	<i>Ősz</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Tiszaligeti-tó környéke, élővilága</i>	<i>Tél</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Holt- Tisza-part</i>	<i>Tél</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Tiszaliget-tó környéke, élővilága</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>3-4 évesek</i>
<i>Tiszaligeti-tó környéke, élővilága</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>4-5 évesek</i>
<i>Holt- Tisza-part</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>4-5 évesek</i>
<i>Zagyvapart</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>4-5 évesek</i>
<i>Tiszaligeti-tó környéke, élővilága</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Holt- Tisza-part</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Zagyvapart</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Tisza- Zagyva torkolat</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>
<i>Tisza-part, sétahajó</i>	<i>Tavaszi</i>	<i>Óvodapedagógus</i>	<i>5-6 évesek</i>

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

A gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését, kiválóan szolgálják a mikro csoportos tapasztalatszerzések, mivel minden gyermekre oda tudunk figyelni, minden kérdésre tudunk válaszolni. A valós helyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenet közvetítés. A gyermekek élményszerűen mesélik el egymásnak a látottakat. Arra ösztönözzük őket, hogy gondolataikat, érzelmeiket, észrevételeiket összefüggően, értelmesen fejezzék ki.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek érdeklődéssel fordulnak az őket körülvevő környezet felé, azt ismerik, abban biztonságban érzik magukat.
- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket, idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik a környezetük növényeit és azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra, balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szokásokhoz illeszkedő jól érthető beszéd.
- *Pozitív viszonyok alakulnak ki a probléma helyzetek megoldásához.*

8.8. Munka jellegű tevékenység

Célunk:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, cselekvő tapasztalás útján alakuljanak ki olyan készségek, tulajdonságok, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését, a környezethez fűződő viszonyát, annak megóvását, védelmét.

Feladataink:

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, azok feltételeinek biztosítása.

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, azok feltételeinek biztosítása.

A gyermekek munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért végzik. Ezeket a tevékenységeket először felnőtt segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen végzik.

Mindegyik munkafajtánál mintát adunk az eszközök használatához, a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermeknek, hogy minél többször tudják átélni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, értékelésünk minden esetben buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéssel. Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás, testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás. Fontos a család és az óvoda elvárásainak összehangolása.

A 3-4 éves gyermekek figyelemmel kísérik a felnőttek és a nagyobb gyermekek kerti munkáját, vállalkoznak a kisebb feladatok ellátására (locsolás, falevelek, ágak összegyűjtése, érett gyümölcsök összeszedése). Segítenek a csoportban tartott kisállatok etetésében, tisztántartásában (halak, teknőcök). Erejükhöz mérten részt vesznek a csoport rendbetételében, átrendezésében (játékok elrakása, székek hordása, szőnyeg felhajtása). Segítséggel, de egyre önállóbban végzik az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységeket (terítés).

A 4-5 éves gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit fokozatosan vezetünk be és önkéntességen alapul. Amikor a gyermekek megismerik a munkafolyamat menetét, fogásait, naposokat választunk, elsősorban az étkezési feladatok ellátására. A dajka néikkel megállapodunk a munka menetében és következetesen mindig ugyanúgy kérjük a feladatok ellátását, hogy a jártasság, készség szint kialakuljon és a gyermekek bátran, biztonságosan tudják ellátni teendőiket. Nagyon fontos a felnőttek példamutatása, a gyakori dicséret, elismerés.

Az alkalmoszerű, ismétlődő munka, a játékok helyére rakása, a csoportterem átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése. Ezeket a gyermekek együtt végzik, a felnőttek vezetésével.

Az egyéni megbízatások lehetőségei: kisebbek segítése az öltözködésben, üzenetek átadása, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok elkészítése stb.

A gyermekek segítenek a szobanövények locsolásában, élősarok ápolásában. Tevékenyen részt vesznek az udvar tisztántartásában, gondozzák az akvárium, terrárium állatait. A téli hónapokban eleséget készítenek a madáretetőkbe, etetik a madarakat.

Az 5-6-7 évesek önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan terítnek. Az ételből annyit kérnek, amennyit elfogyasztanak, étkezés után a szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felsőprik a morzsát, feltörlik az asztal környékét.

Az alkalmoszerű munkákat önálló vállalkozás alapján végzik. A gyakori dicséret, elismerés hatására szívesen vállalkoznak ilyen feladatok ellátására. Gyönyörködnek munkájuk eredményében, igyekeznek széppé varázsolni környezetüket, pl. lemossák a játékokat, letörlik a polcokat, díszítik a csoportszobát virággal, esztétikus tárgyakkal. Szívesen készítenek vitamin-, gyümölcssalátát, befőtteket, savanyúságokat, kompótokat.

Segítenek a kicsiknek az öltözködésben, cipőhúzásban, ruhájuk rendben tartásában. Az élősarok gondozását önállóan végzik, ültetnek magvakat, virágokat, azokat gondozzák. Folyamatosan gyarapítják, rendezgetik a gyűjteményeket, terméseket. A kiskertben, a méretben alkalmas szerszámokkal önállóan dolgoznak. Ősszel segítenek a levelek összegyűjtésében, télen gondoskodnak a madarokról. A csoportban gondozzák az akváriumot, terráriumot.

Ünnepekre apró ajándékokat, meglepetéseket készítenek a kicsiknek és a felnőtteknek. Részt vesznek a jeles napok előkészítésében, segítenek a lebonyolításában.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek saját személyükkel kapcsolatos feladataikat igényük és szükségletük szerint önállóan végzik.
- Aktíván bekapcsolódnak a közösségért végzett tevékenységekbe.
- A megbízatásokat önállóan, felelősséggel, kitartóan végzik.
- A gyermekek szeretnek közösén dolgozni.
- *Környezetükhez tartozó növényeket, állatokat ápolják és védik.*
- Örömmel segítenek társaiknak.

9. Együttműködések

9.1. Család – óvoda

Célunk:

Nyitott, őszinte partneri kapcsolat kialakítása.

Feladataink:

- A családok igényeinek, az óvoda iránti elvárásainak megismerése.
- A kapcsolattartás formáinak kialakítása.
- A különböző intézmények igényeinek megismerése.

Óvodai munkánkat a családokkal együttműködve, nyílt, őszinte kapcsolatban szeretnénk végezni. Arra törekszünk, hogy a szülők megalégedésére a családdal együtt, azt kiegészítve óvjuk, védjük, gondozzuk, neveljük, szocializáljuk, fejlesszük a gyerekeket.

Az együttműködés alapvető feltételei:

- Kölsönös bizalom és nyílt, őszinte együttműködés.
- A szülő érezze, hogy számítanak a véleményére, tiszteletben tartják nevelési elveit.
- Az óvónő emberi magatartásában, szakmai felkészültségében egyaránt példa legyen.

Együttműködési formáinak:

- Napi kapcsolattartás
- Családlátogatások
- Szülői értekezletek
- Fogadóórák – havonta illetve szükség szerint
- Szülői fórumok – témái a szülők igénye szerint
- Óvodai ünnepek
- Közös rendezvények – játszóház, hangversenyek.

9.2. Iskola - óvoda

Célunk: *Az óvoda-iskola átmenet újra értelmezése, annak megkönnyítése.*

Feladataink:

- A kapcsolattartás formáinak kialakítása.
- Hatékony kommunikációra törekvés a megfelelő információ áramlás érdekében.
- Óvodásaink segítése az iskolai környezet elfogadása, az abba való beilleszkedés érdekében.

Az együttműködés alapvető feltételei:

- Egymás munkamódszereinek megismerése.
- Kölsönös érdeklődés egymás pedagógiai programja iránt.
- A kapcsolattartás lehetőségeinek kihasználása.

Az együttműködés formái:

- Egymás szakmai napjain való részvétel.
- Hagyományos ünnepeink közös megünneplése.
- Iskolalátogatás az óvodásokkal.
- Tanítók látogatása az óvodában.
- Közös kiállítások, koncertek szervezése.

9.3. Bölcsőde – óvoda

Célunk: A bölcsődés gyermekek óvodába lépésének segítése.

Feladataink:

- Olyan kapcsolódási pontok biztosítása, amelyben a közös tevékenység örömteli bölcsődés és óvodás számára egyaránt.
- Lehetőséget teremtünk, hogy kapcsolatunk által a bölcsődés gyermekek szülei megismerhessék óvodánkat.

Az együttműködés alapvető feltételei:

- Hatékony kommunikáció a két intézmény között.
- Nyitott, őszinte vélemény egymás munkájának segítése érdekében.

Az együttműködés formái:

- Közös ünnepek szervezése. (Bábjáték az óvónők előadásában)
- Szülői értekezletek, előadások, szakmai fórumok.
- Játszó délelőttök az óvodában.
- Óvodába lépéskor a gondozó nének fogadják a volt bölcsődés gyermekeket.
- Az óvodások visszalátogatnak szeretett bölcsődéjükbe.

9.4. Könyvtár – óvoda

Célunk:

Az óvodás gyermekek anyanyelv, a kultúra, a könyvek által közvetített ismeretek megszerzése iránti vágy felkeltése.

Feladatunk:

- Kapcsolattartási formák megtervezése, megvalósítása.

Az együttműködés feltételei:

- Kölcsönös, hatékony kommunikáció.
- Lehetőségek kihasználása.
- Tájékozódás, információszerzés.

Az együttműködés formái:

- Könyvek kölcsönzése.
- A könyvtár által szervezett foglalkozásokon való részvétel.
- Mese-délutánok szervezése a könyvtárban.

A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK JEGYZÉKE

1. Különbféle játékformák eszközei

- építő konstruáló játékok
 - Építőkockák - 3 készlet csoportonként
 - LEGO játékok - 5 doboz csoportonként
 - DUPLO játékok - 4 doboz csoportonként

- szerepjátékok
 - babakonyhai készlet - 3 garnitúra csoportonként
 - babák - 10 db. csoportonként
 - babakocsik - 2 db. csoportonként
 - fodrász kellékek - 2 készlet csoportonként
 - orvosi kellékek - 2 készlet csoportonként

- dramatizálás és bábozás
 - textilek, ruhák, kalapok, kendők - 5-6 db. csoportonként
 - bábok - 2 készlet csoportonként
 - maszkok - 2 készlet csoportonként
 - gyermekméretű bábparaván - 1 db. csoportonként

- barkácsolás
 - barkácsszerszámok
 - ollók – 10 db. csoportonként
 - fogók – 5 db. csoportonként
 - fűrók – 10 db. csoportonként

 - színes papírok
 - textilek
 - ragasztók
 - fonalak, rafia

2. Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök

- bordásfal - 4 db.
- TINI-KONDI - 4 db.
- trambulin - 4 db.
- Bady.roll - 1 készlet csoportonként
- labdák - 30-30 15 db.
- karika - 30 db.
- ugrókötéll - 30 db.
- kézi szerek: babzsákok, szalagok,
rövidebb-hosszabb botok, kendők - 30 db.
- egyensúlyérzéket fejlesztők – füles labdák
lépegetők - 10 db. csoportonként
- Greiswald tornaszer - 2 db.
- szivacs szőnyegek - 2 db.
- padok - 8 db.

3. Ének, zene, énekes játékok eszközei

- hangszerek:
 - dob - 8 db.
 - cintányér – ujjcintányér - 8 pár csoportonként
 - ritmushangszerek fából - 3 db. csoportonként
 - triangulum - 8 db. csoportonként
 - metallofon - 1 db. csoportonként
- szoknyák, mellények, kiskendők, kalapok - 8-10 db. csoportonként

4. Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei

- anyanyelvi készlet - 1 db.
- meséskönyvek - 20 db. csoportonként
- leporellók, képeskönyvek - 20 db. csoportonként
- bábok – alap bábkészlet - 1 db. csoportonként
(kb.15 db. báb)
- bábparaván – gyermekeknek - 1 db. csoportonként
- felnőtteknek - 1 db. csoportonként

5. Értelmi képességeket és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök

- érzékelő játékok - 1 készlet csoportonként
- LOGICO játékok +füzetek - 4 db. csoportonként
- Klipp-klapp - 4 db. csoportonként
- Bandolino - 4 db. csoportonként
- memória játékok - 3 db. csoportonként
- dominó - 2 db. csoportonként
- kártyák - 3 db. csoportonként
- társasjátékok - 3-4 db. csoportonként
- Ravensburger játékok - 4 db. csoportonként
- Puzzle-játékok - 4 db. csoportonként
- gyöngyfűzők, gyöngykirakók - 3 db. csoportonként
- Emberek, állatok, növények világa - 1-1 készlet az óvodában

6. Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök

- rajzoló papír, rajzlap
- színes papírok - 15 készlet csoportonként
- színes ceruzák - 10 csomag csoportonként
- zsírkréták - 10 csomag csoportonként
- festék - 10 db. csoportonként
- ecsetek (vékony, vastag)
- tempera - 2-3 doboz
- gyurmatábla
- gyurma
- színes fonalak
- szövőkeretek - 4 db. csoportonként
- olló - 15 db. csoportonként
- gipsz, gipszkiöntő formák - 2 készlet csoportonként
- lino-henger - 2 db. csoportonként
- nyomda - 2 készlet csoportonként
- védőköpenyek - 10 db. csoportonként

7. A természeti – emberi – tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök

- könyvek - 10 db. csoportonként
- szemléltető plakátok témakörönként - 1-1 db.
- audio, videokazetták - 15-20 db. /óvoda

- társasjátékok - 5 db. csoportonként
- nagyítók - 10 db. csoportonként
- távcső - 5 db. csoportonként
- kártyák - 5 db. csoportonként
- mikroszkóp - 1 db. /óvoda
- emberek, állatok, növények világa - 1-1 készlet/óvoda

8. Munka jellegű tevékenységek eszközei

- kerti szerszámok
 - gyermek méretű gereblyék - 15 db./óvoda
 - kapák - 15 db
 - ásók - 15 db.
 - gyermek méretű seprűk - 15 db./óvoda
 - öntöző kannák - 15 db./óvoda
- kötények - 10 db. csoportonként

9. Játszóudvar eszközei

- kerti asztal - 4 db.
- kerti pad - 8 db.
- babaház - 4 db.
- udvari homokozó - 4 db.
- takaróháló - 4 db.
- mászóka - 4 db.
- csúszda - 4 db.
- kombinált mozgásfejlesztő eszköz - 4 db.
- egyensúlyérzéket fejlesztő játék - 4 db.
- hinta - 4 db.
- lépegetők - 8 db.
- rugós játék - 4 db.

10. Egyéb eszközök

- video lejátszó - 1 db.
- televízió - 1 db.
- magnetofon - 4 db.

-
- diavetítő - 1 db.
 - vetítívászon - 1 db.
 - furulya - 4 db.
 - cítera - 2 db.

Felhasznált irodalom

- A környezetismeret és a szabadidő kapcsolata az óvodákban. Szolnok, SZMPI, 1989.
- Az óvodai nevelés országos alapprogramjának módosított változata. 2009. 11. 20.
- Óvodai nevelés – kompetenciaterület
Elméleti alapvetések (2007.)
- Fejlesztő pedagógia. Ember és természet.
Bp. Pedagógiai szakfolyóirat. Mentor-Szamoto Kft., 1996.
- Fejlesztő pedagógiai. Művészetek. Pedagógiai szakfolyóirat.
Bp. Mentor-Szamoto Kft., 1997 (2-3.)
- Forrai Katalin: Ének az óvodában.
Bp. Editio Musica, 1974.
- Herczeg Györgyné: Óvodai programkészítés – szaktanácsadás.
Óvodai Élet, 1997. V. évf. 3 sz.
- Kovács György – Bakos Éva: Játék az óvodában.
Debrecen. Szerzői kiadás, 1995.
- Murayné Szy Éva: Játékos beszédnevelés.
Múzsák Közművelődési Kiadó.
- Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból.
Szolnok, 1996.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel.
Szolnok, 1997.
- Óvoda az ezred fordulón.
Bp. Művelődési és Köznevelési Minisztérium. 1998.